

Národní registr pramenů a studánek

České republiky v roce 2012

Přírodně a volně přístupné zdroje vody v přírodě pomalu zanikají - mizí nejen z krajiny, ale i z naší paměti. Podchycením jejich současného stavu se snažíme zmapovat prameny a studánky v České republice, aby i po letech lidé věděli, že nejen naši předci, ale i my jsme si čisté vody dokázali vážit.

Pomozte nám pro budoucí generace zachránit alespoň jejich současného podobu!

Národní registr pramenů a studánek

Celostátní kampaň „Zachraňme studánky!“

PATŘEJTE S NAMI K MILIONU
VOLNĚ PŘÍSTUPNÝCH ZDROJÍCH
VODY V PŘÍRODĚ.
zpráva o celoroční aktivitě

www.estudanky.cz
info@estudanky.cz

Pokud vám není lhostejná voda v přírodě,
a chcete se podílet na její ochraně,
máte příležitost!

MOP
MLADÍ OCHRÁNCI PŘÍRODY

Michal Kulík
OCHRÁNCI
PŘÍRODY
Mladí ochránci přírody, Praha
Dittrichova 9
120 00 - Praha 2

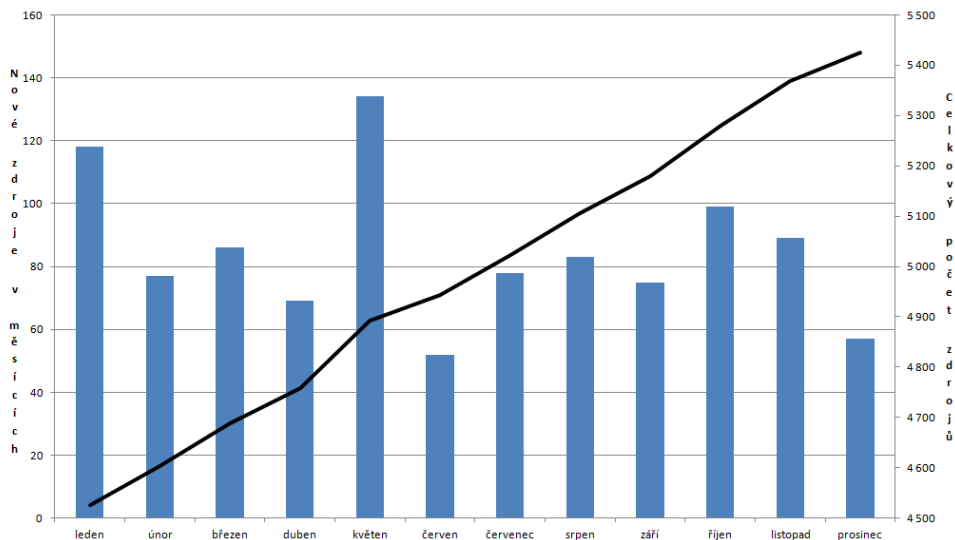

estudanky.cz

Národní registr pramenů a studánek

www.estudanky.eu

Další rok provozu veřejně přístupného Národního registru potvrdil náš původní odhad, že se v naší republice stále ještě vyskytují přirozené přírodní zdroje vody, o které se dobří lidé starají, ač tyto dříve téměř jediné zdroje pitné vody postupně mizí z krajiny i historické paměti. Letos nalezených (a tedy i zařazených) zdrojů vody v přírodě je více než v loňském roce a je tedy patrné, že stále je ještě co nalézat.

Z následujícího jednoduchého grafu lze odvodit, že vodní zdroje do registru přibývaly prakticky plynule po celý rok – až v závěru roku přišel určitý útlum. Není se čemu divit: zjevné zdroje již v registru jsou a nyní patrně přichází čas mravenčího hledání, vyptávání se pamětníků, prolézání houštin,...

Přesto je potěšitelné, že se stále přírodní vodní zdroje nalézají a to i ve zdánlivě „vyčerpaných“ oblastech. Na jednu stranu je trvalý nárůst vítaný, na druhou je však jasné, že množství registrovatelných zdrojů je omezené a že tedy časem nutně dojde ke stabilizaci na „konečném počtu“.

V roce 2012 jsme pokračovali ve vedení Národního registru, což mimo neustálé komunikace s pátrači, zodpovídání dotazů, vylepšování webu,... také obnášelo:

1. vyjasňování některých starších záznamů, kde chyběly fotografie či byla nepřesná lokalizace zdroje – takto se nám podařilo díky vám vyjasnit (odhalit, lokalizovat,...) celkem **46 starších zdrojů**

Najdi studánku

Při vzniku národního registru pramenů a studánek, bylo prvních cca 180 záznamů převzato z kampaně Zachraňme studánky. Mnoho těchto záznamů nemá v registru foto a jejich lokalizace je mírně řečeno - problémová. Naše aktuální soutěž o studánkové tričko je proto zaměřena právě na tyto zdroje.

Studánkové tričko získá prvních 60 z vás, kteří upřesní lokalizaci a zašlou aktuální foto jednoho z prvních 180 záznamů v národním registru, které nemají foto. Abychom si předem ujasnili o které jde záznamy, zde je jejich přesný výčet. (Barevně označené záznamy jsou už vyřešeny, zaměřte se proto na ty ostatní.)

2	3	4	5	6	8	9	10	11	16	18	22	33	34	38
39	46	48	50	51	52	53	54	55	56	57	60	62	63	64
65	66	67	68	69	70	71	72	76	77	78	79	82	84	85
86	87	88	89	90	91	94	95	96	97	98	99	106	107	108
109	110	112	113	114	115	116	117	118	124	125	132	147	154	157
162	173	177	178	203	289	290	291	292	298					

Je pravděpodobné, že celá řada záznamů je lokalizována tak špatně, že na uvedeném místě nic člověk nenajde. Ke každému záznamu existuje papírový vstupní formulář s popisem místa, kde se studánka nachází. V případě zájmu se [ozvěte](#) a data vám poskytneme.

2. vydání aktualizovaného letáku + 2 studánkových kalendářů na rok 2013 (ty zdarma nabízáme zájemcům)

3. možná díky Národnímu registru se formují skupiny zájemců o obnovení zpustlých studánek, kteří se nebojí práce a v průběhu roku **zvelebili celkem 42 zdrojů** – zde je několik příkladů z těch, o kterých máme zprávu

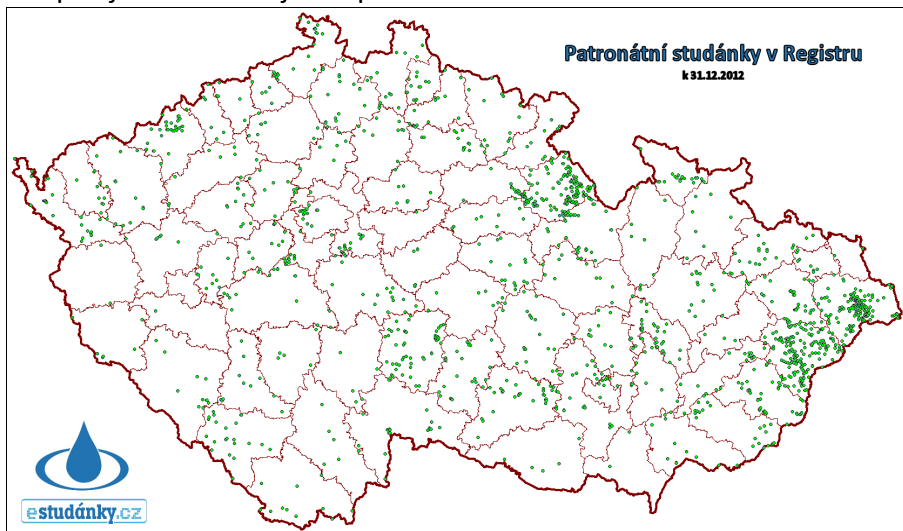
Původní stav a opravená Karlova studánka (NRPS 4250)

Původní stav a opravená Studánka U cesty (NRPS 3913)

Celkovou rekonstrukcí prošly tyto studánky uvedené v registru pod číslem: 189 (Lopeček), 320 (Urešova), 453 (U Mechové skály), 565 (Pod Mehelníkem), 613 (Salvátorka), 832 (Vlčí), 907 (Miluška), 1447 (Pod Babí horou), 1514 (Pod Obecníkem 1), 1515 (Pod Obecníkem 2), 1588 (Trojmezná), 1858 (Pustiny), 2061 (Gorazdova), 2095, 2483 (U Doubravničků), 2532 (U Kyselé vody), 2555 (Jedlová), 2725 (U Rourky), 2878 (KČT), 3571 (Na Pohodlí), 3573 (Pod Vlčí jámou), 3574 (V seči), 3913 (U cesty), 3965, 4250 (Karlova), 4437, 4456 (Pod Bouzovcem), 4513 (Holubí oko), 453 (U Mechové skály), 4570 (Špraňku), 4673 (U jeskyně), 4733, 4831 (Pepanova), 5119 (U Milířů), 5132 (Baje), 5204 (V gaťách), 5630 (U javornické kapličky), 5842 (Ořešonka), 5854 (Ve výkapě), 5866 (Bakotova), 5921 (Dana Hvězdáře) a 6242 (Žabčí).

4. v Národním registru je již **celkem 1.624 studánek**, o které se někdo stará (204 pečovatelů je evidováno v rámci kampaně „Zachraňme studánky!“). Nepotřebují k tomu žádné pobízení – z vnitřního přesvědčení přebírají nenápadný patronát nad přirozeným zdrojem vody. Je zajímavé, že má výskyt těchto studánek silně regionální charakter – na mapce je to ostatně jasně patrné.

5. i přes nepříznivou ekonomickou situaci (nezískali jsme žádnou finanční podporu) se nám dařilo udržet internetový registr v provozu – veškeré práce zajišťují dobrovolníci.
6. kompletní nám známé údaje o zdrojích jsou zveřejněny a tak nemůžeme vyhovět všem žádostem o dodatečné informace

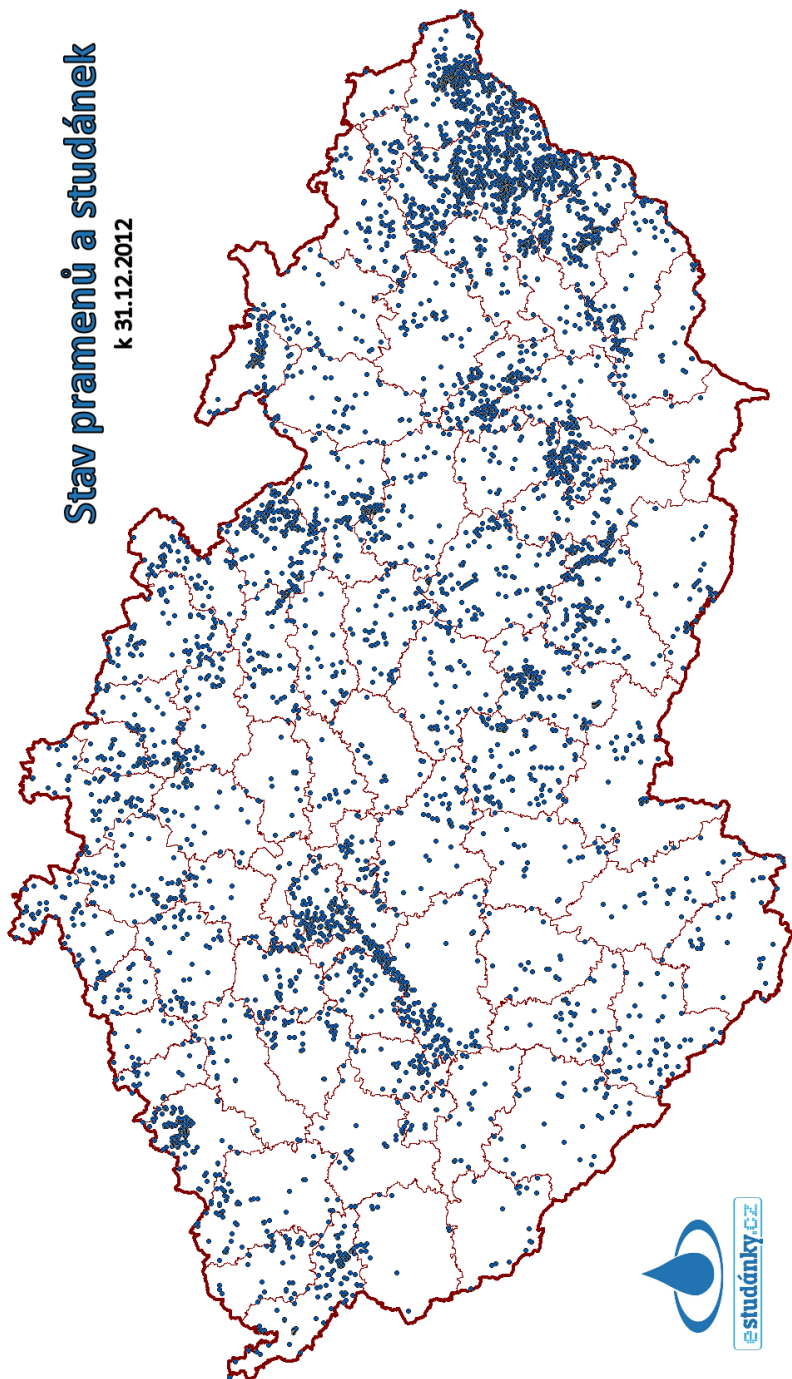
Popularita Národního registru se projevuje v odkazech na stránky a ve stabilizovaném počtu návštěvníků (cca 250 až 300 každý den).

Po pohledu na mapku rozložení všech vodních zdrojů k 31.12.2012 na následující stránce musíme opět potvrdit naše konstatování, že...

... v některých regionech je velmi silná koncentrace zdrojů. Kromě příhodných hydrogeologických podmínek to zjevně souvisí s mnoha nadšenci, kteří se této problematice dlouhodobě věnují

Stav pramenů a studánek

k 31.12.2012

K 31.12.2012 je v registru podchyceno již **5.425 vodních zdrojů** (struktura je uvedena ve vedlejší tabulce), to představuje roční nárůst o cca 1.000 záznamů.

Současné je však 551 záznamů „neveřejných“ (jsou sice v registru, ale nezobrazují se) především pro nepřístupnost zdroje (493), zánik (61),...

V rámci republiky se vydávají lokální mapky s více či méně přesně zakreslenými zdroji.

Je potěšitelné, že se mnozí autoři hlásí k Národnímu registru (popř. z něj přebírají část informací) a uvedením loga a odkazu jej nepřímo propagují.

Ačkoliv je díky vysoké urbanizaci Praha krajem s nejmenším počtem vodních zdrojů, přesto se i v ní dosud ještě vyskytuje značné množství pramenů a studánek. Ty jsou většinou soustředěny do několika jasně vymezených oblastí, které se pomalu začínají pokrývat speciálními průvodci.

V roce 2012 vyšel první průvodce popisující 10 zdrojů vody na turisticky atraktivním Petříně.

Datové údaje (zejména polohu) z Národního registru nabízíme i dvěma spolupracujícím internetovým mapám – www.mapy.cz a www.tourmapy.cz. Časté výhrady znějí na neaktuální údaje zejména na prvně jmenované mapě (dlouhodobě nezveřejněné zdroje, chybné polohy,...), což však není naše vina. U nás se datové podklady automaticky aktualizují každý den a záleží jen na našich partnerech, jak často tato data zapracují do svých podkladů...

3.030	studánek
1.501	pramenů
441	studní
198	prameništ
51	vrtů
21	vyvěraček
183	ostatních zdrojů

a z toho...

56	vyschlých
12	zničených
240	v ohrožení
155	minerálních
21	radioaktivních
204	v Zachraňme studánky
755	požitelných

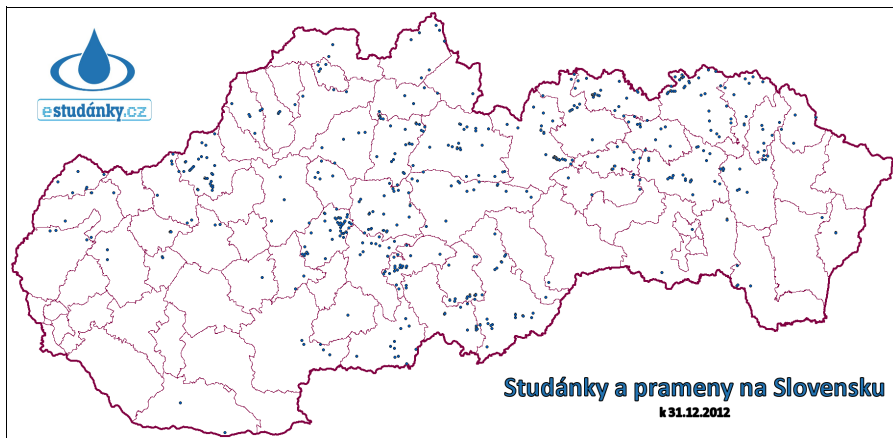
Kromě základní internetové prezentace existuje také verze pro mobilní telefony (tedy pro rychlé informace v terénu) na odkazu m.estudanky.eu a navíc i...

„...v rámci Česka se na www.estudanky.eu evidují prameny, studánky a další vodní zdroje. Z historického hlediska patří Česko a Slovensko k sobě a proto se i řada lidí dotazovala, zda lze do eStudánek registrovat zdroje ze Slovenska. Byla by škoda nedat šanci vzniku podobného projektu pro jiný region. Z kapacitních důvodů nejsou tyto stránky propojeny s eStudánkami a nebude jim věnována taková pozornost. Uvítáme kohokoliv, kdo by měl zájem věnovat se právě zdrojů lokalizovaných na Slovensku.

Jako základ evidence vodních zdrojů byla použita databáze Slovenské agentury životního prostředí, která vznikla v rámci vodohospodářského průzkumu v roce 1999 a seznam pramenů, které opravil Ján Filanda. Do evidence lze stejně jako v projektu eStudánky, přidávat přírodní vodní zdroje...

To je přímá citace z internetových stránek sk.estudanky.eu, kde jsme zveřejnili přehled některých z mnoha zdrojů vody ve Slovenské republice.

Mapka napovídá, že jich sice zatím není mnoho, ale kdo ví...

I v roce 2013 nabízíme veřejný internetový Národní registr pramenů a studánek všem, kteří mají zájem o zařazení přírodního zdroje vody do celostátního přehledu.

Znáte-li pramen či studánku či je objevíte při putování krajinou, nezapomeňte na ostatní „žiznivce“ a zařaďte zdroje do Národního registru. Tím se navěky zapíšete do studánkové historie.

Zachraňme studánky!

Stejnojmenná kampaň probíhá již od jara 1999, v roce 2008 jsme tuto kampaň provázali s celostátním „Národním registrem pramenů a studánek“ s cílem nabídnout všem zájemcům o konkrétní práci v přírodě a pro přírodu – tedy možnost vybrat si v Národním registru nejbližší studánku a pokud dosud nebude mít žádného patrona, začít se o ni dlouhodobě starat.

Na svých toulkách přírodou potkáváme mnoho polozaniklých studánek, o které se již dlouho nikdo nestará a tedy jim nejspíše hrozí postupný zánik. A to jsme si většinou ani nevšimli těch úplně zpustlých, na něž si možná matně vzpomenou pouze staří pamětníci.

A když pak v parném dni marně hledáme doušek vody, mnohdy si posteskneme „kdyby tu byla alespoň studánka...“.

Již název „Zachraňme studánky!“ napovídá, že naším společným cílem je zachovat (ale i nalézt, obnovit, prozkoumat, zvelebit, udržet,...) přirozené zdroje vody v přírodě. Tedy třeba studánky, pramínky, vývěry,... a jiné přírodní zázraky, kdy se na povrch dere životadárná voda.

Nemusíme dělat žádnou „velkou vědu“, ale přesto každý malý dílek práce ku prospěchu studánkám (a tím vlastně i celé naší přírodě) ohromně prospěje. Byly zde totiž dávno před námi, věrně sloužily mnoha generacím a tak by neměly jen tak zapadat listím, zanést se bahnem, zaniknout,...

Záleží jen na nás...

Všem pečovatelům o studánky,

kterí se v roce 2012 starali o své svěřence, tímto veřejně

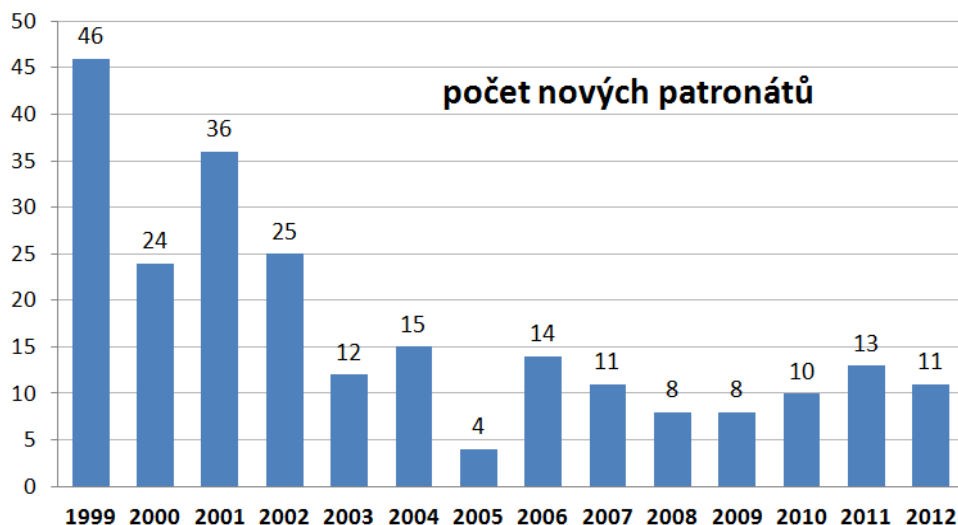
d ě k u j e m e

za vše, co pro studánky vykonali. Jen díky nim studánky ožívají.

Právě Vám předkládáme každoroční zprávičku o stavu studánek, kde si každý může vybrat ty informace, které ho zajímají. Volně tak navazujeme na všechny sborníky z let předchozích i dříve vydané metodické příručky.

Nové studánky

Každý rok přibývají studánky, o které se „hodní lidé“ starají. Pravda, za těch mnoho let jich několik zaniklo (vyschly, byly zničeny při terénních úpravách), ale kdo ví, zda se časem pramínek opět neproklube. Stručný pohled na počet nově registrovaných studánek v jednotlivých letech ukazuje následující graf:

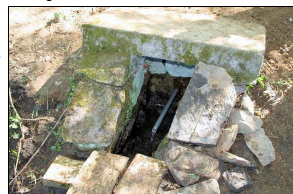
V roce 2012 přibylo několik nových studánek, nesmíme však zapomínat na to, že cílem kampaně není jen studánku „nalézt a honem zaregistrovat“, ale také se o ni pravidelně starat. A to vyžaduje již mnohem větší nasazení, výdrž, energii,...

V roce 2012 byly převzaty patronáty nad vodními zdroji:

227 – Keltská studánka

..... v registru č. 4098
Celá rodina převzala patronát nad staříčkou studánkou a pěkně ji upravila.

228 – U Jeskyně

..... v registru č. 4673
Nenápadný pramének ve sva-
hu patron alespoň zastřešil a při-
pravil tak podmínky pro budoucí
zvelebení pramene.

229 – V Kloboučkách

..... v registru č. 4355
V nevzhledné mokřině
podchytila patronátní rodina
pěkný pramen a upravila jeho
vyústění tak, aby přečkal
mnoho dalších let.

230 – U Milířů

..... v registru č. 2398
Kdysi zde býval starý, dnes
již zapomenutý pramen. Asi
50 metrů odtud se pálivalo v
milířích dřevěné uhlí a uhlíři si
z pramene brali vodu. Věříme, že alespoň prosté za-
střešení jednak upozorní na existenci pramene a pak
i prodlouží jeho existenci.

231 – Baje

... v registru č. 5132
Z vydatného prame-
ne ukrytého v mokřině
se prostějovským och-
ráncům přírody podaři-
lo vybudovat zajímavou
studánku velmi neobvyklé konstrukce. Převzatý
patronát ji jistě jen prospěje.

232 – U Žabky

..... v registru č. 5726
Z náhodně objeveného pramene se skupině milovníků přírody a studánek podařilo vybudovat přímo ukázkovou studánku. Převzatý patronát jistě nedopustí, aby hned tak zanikla.

233 – Pod Vlčí jámou

...v registru č. 3573
Skvělá ukázka, jak lze z nevzhledné mokřiny vytvořit velmi pěknou studánku. A to vše jen s pomocí nadšených lidí a finančním přispěním vnějších zdrojů. Studánka je pár metrů od cesty a jistě nebude svým patronům dělat ostudu.

234 – V Seči

. . v registru č. 3574

pletní rekonstrukcí...

U této studánky je silný a stabilní zdroj vody, voda je pitná – chataři si k ní chodí pro vodu (prý je vhodná na ředění domácí slivovice). V roce 2012 prošla studánka kom-

235 – U Rourky

. . . v registru č. 2725

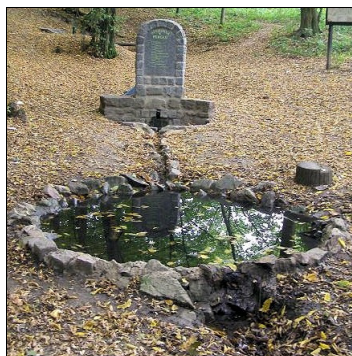
Patron nám napsal:

„Studánka vznikla kolem roku 1950 a sloužila k zavlažování vinohradu. Její trubka ústila do potůčku, ale byla

těsně u hladiny vody. Při vyšší hladině v potůčku se voda nedala nabrat. V roce 2012 se uskutečnila rekonstrukce studánky partou milovníků přírody. Byly vyměněny původní trubky, které byly zanesené vodním kamenem a na několika místech děravé, za nové a vyústění trubky

do potůčku jsme asi o 20 cm zvedli. Podle pamětníků jsem zjistil i původní název studánky: ‚U Rourky‘. Průtočnost je 3 litry za 1 minutu.“

236 – V Perglu

. . . v registru č. 222

237 – Hubertka

. . . v registru č. 886

Patroni nám k oběma studánkám napsali:

„Pramen byl v r. 2000 z iniciativy MČ Medlánky, Medlánecké chasy a klubu českých turistů

Fénix upraven kamenosochařem Miroslavem Hobšou. U pramene je lavička a informační tabule. Asi 30 m od studánky je druhý pramen Hubertka – je to vlastně studna s pumpou. Je však potvrzeno, že se jedná o druhý, nezávislý a celkem nově podchycený pramen.“

Ač se to nezdá, tak i patronáty nad zdánlivě výstavní studánkou či upravenou studnou mají svoji hodnotu. Především aktuální stav a pořádek v okolí je vizitkou nejen okolních (nejbližších) obyvatel, ale i patronů.

Studánky zvěstné a nezvěstné...

Evidujeme vaše i kratičké zprávičky o tom, že studánky stále existují, že žijí... Pokud jsou naše poznámky správné, tak jsme v roce 2012 kromě nově zaregistrovaných obdrželi zprávu o tom, že jsou stále v péči a opatrování tyto studánky:

Zlatá studánka (166), Bezejmenná (205), Pramen štěstí (214), Studánka archandělů (215), Tůňka (216) a V Olšinkách (226).

O 107 studánkách nevíme nic déle než 5 let a ostatní pečovatelé se v průběhu posledních 5 let ozvali. Pravdou je, že někteří pečovatelé nás již opustili a my čekáme, zda se těchto studánek někdo ujme...

V roce 2012 zaniklo pět studánek – povětšinou byly zničeny při úpravách okolí.

Studánky v číslech...

kraj	studánek
Středočeský	41
Vysočina	29
Moravskoslezský	25
Ústecký	18
Jihomoravský	16
Olomoucký	14
Zlínský	12
Pardubický	12
Liberecký	10
Plzeňský	10
Královéhradecký	10
Praha	9
Karlovarský	6
Jihočeský	6

Pro dokreslení současného stavu přinášíme pár číselných přehledů:

1. Staráme se o 218 studánek. Každý kraj naší republiky je však jiný a tedy má i různé podmínky k přirozenému vývěru vody. Počet udržovaných studánek v jednotlivých krajích (viz vedlejší tabulka) záleží především na lidech ochotných se jich ujmout.

Stále mnoho studánek je bez patronátu...

2. Při péči o studánky jsou významní i majitelé pozemků. Nyní je nejvíce studánek na pozemcích měst + obcí a Lesů ČR (po 73), následují soukromí majitelé (22), stát (3) a další.

3. Stále odpovídáme vaše dotazy (většinou však odkazujeme na studánkové fórum na internetu, kde se snažíme o veřejné osvětlení všech možných problémů) a také přeposíláme vaše dotazy patronům.

4. Mnoho patronů je vedeno v Národním registru pramenů a studánek, ale jen dvě stovky z nich svým podpisem stvrdilo svůj závazek o studánku dlouhodobě pečovat, stát se jejím dlouhodobým patronem.

5. Neustále však mějme na paměti, že než „počet pečovatелů“ či jedna vyšperkovaná studánka v celém kraji, je vždy důležitější stav studánky a jejího okolí (a to pokud možno „co nejdéle“) a více studánek v kraji klidně i ne tak reprezentativních, ale známých a pod nenápadným dohledem pečovatелů + s jejich dlouhodobou péčí.

znovunalezená prastará Dinka Quelle

Prezentace...

Velmi nás těší všechny zmínky o mapování i záchraně studánek – nemusí jít rovnou o celostátní „masmédiá“, ale významné jsou i lokální zpravodaje, internetové stránky či skromné místní tištěné průvodce.

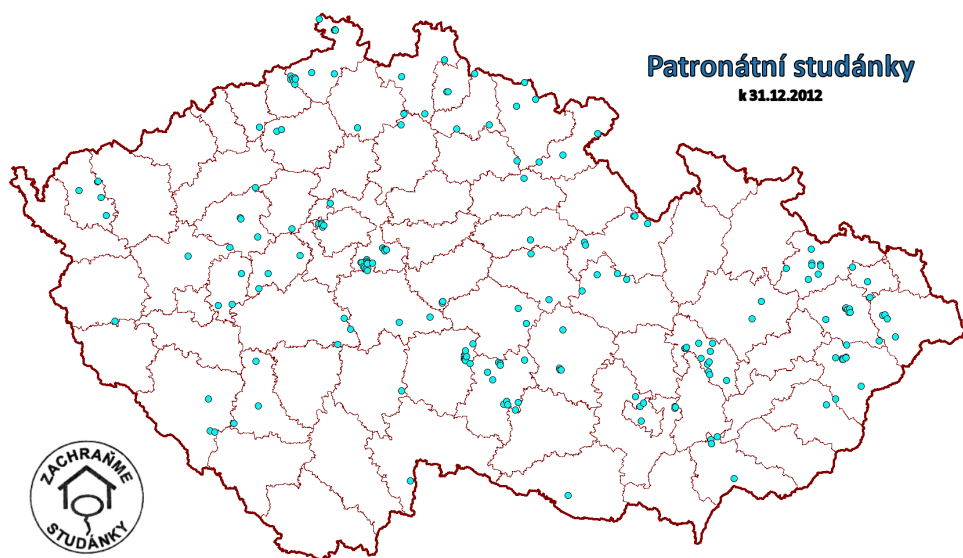
Podpora...

Není v našich silách uhradit veškeré práce při zvelebování studánek, na složitou techniku opravdu nemáme prostředky. Proto spíše jen symbolicky přispíváme tam, kde není jiná možnost.

V roce 2012 jsme uhradili 5 chemických a bakteriologických rozborů vody a podpořili nákup materiálu na zastřešení 1 studánky, aktualizovali internetové stránky,... a hlavně propagovali naše studánkové hnutí.

Přehled evidovaných studánek...

Na závěr roku 2012 byly pod patronátem studánky znázorněné na následující mapce. Není to moc, ale v každém případě je potěšitelné, že jejich plošné rozložení i počet postupně roste.

A co dál?

Asi nelze předpokládat, že všechny studánky v celé republice získají obětavého patrona, který se o ni bude dlouhodobě starat. V současné době člověk není na studánkách životně závislý, osud přírody není jeho prioritou, vody je zatím dostatek...

Pečovatelům však jde především o dobrý pocit. A ten je nesdělitelný.

Další informace

Všechny zájemce o informace k Národnímu registru pramenů a studánek i ke kampani „Zachraňme studánky!“ odkazujeme na internet:

www.estudanky.eu	...	Národní registr pramenů a studánek
www.emop.cz	...	v sekci „Naše aktivity“ -> „Studánky“ je vše k problematice patronátu nad studánkami

Co dodat?

Závěr...

Většina fotek, zpráv i informací zveřejněných v tomto sborníku pochází nejen od zapisovatelů do Národního registru pramenů a studánek, ale především od studánkařů, tedy účastníků hnutí „Zachraňme studánky!“. Děkujeme nejen jim, ale i těm všem ostatním, kteří se o studánky pečlivě a dlouhodobě starají.

Na tomto místě bych rád poděkoval především našemu správci webových stránek Národního registru pramenů a studánek **Janu Beruně Kouklovi**, bez jehož nadšení a geodeticko-programátorských schopností bychom toho moc nedokázali. Pomocí též přispěl **Michael Köpping** (tisk kalendářů).

Pořadatelem kampaně „Zachraňme studánky!“ a „Národní registr pramenů a studánek“ jsou Mladí ochránci přírody.

estudánky.cz

název: **Prameny a studánky ČR 2012**
sestavil: **Michal Kulík**
fotografie: účastníci kampaně „Zachraňme studánky!“
mapy: Jan Koukl
vydali: **Mladí ochránci přírody**
Dittrichova 9, 120 00 – Praha 2
T: 224 912 466, CDM@emop.cz
www.estudanky.eu + www.emop.cz
únor 2013

ISBN 978-80-87221-19-8